

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Fforwm Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr Llywodraeth Cymru
Swyddogion Arweiniol Awdurdodau Lleol ar Asesu Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr
Cydgysylltwyr Awdurdodau Lleol ar Gydlyniant Cymunedol
Defnyddwyr y Cyfrif Carafannau
Y pedwar heddlu yng Nghymru

CC: Tros Gynnal Plant – Prosiect Teithio Ymlaen
The Romani Cultural and Arts Company
Sipsiwn a Theithwyr Cymru
Y Gymdeithas Sipsiwn a Theithwyr

26 Mawrth 2020

Annwyl Gyfeillion

Yn ystod y cyfnod ansicr hwn, na welsom ei debyg o'r blaen, hoffwn ddiolch i chi am bopeth rydych yn ei wneud i fynd i'r afael â'r heriau rydym yn eu hwynebu wrth geisio atal Covid-19 rhag lledaenu. Rydw i'n ysgrifennu atoch mewn perthynas â'ch gwaith gyda chymunedau Sipsiwn a Theithwyr ledled Cymru. Mae'r wybodaeth isod a wnelo â gweithio'n uniongyrchol gyda chymunedau Sipsiwn a Theithwyr ac â gwaith cynllunio ynghylch eu hanghenion o ran llety.

Yn gyffredinol, mae Sipsiwn a Theithwyr yn profi mwy o drafferthion iechyd, gan gynnwys cyfradd uwch o broblemau anadlol na'r gymuned sefydlog. Mae'n nhw'n fwy tebygol o gael dim i'w wneud ag awdurdodau cyhoeddus, yn fwy tebygol o fod yn hunangyflogedig, ac mae byw yn agos at ei gilydd yn nodweddiadol o'r cymunedau hyn. Hefyd, mae ganddynt gyfraddau uwch o salwch hirdymor, problemau iechyd neu anableddau. Felly, mae'n hollbwysig fod y gwasanaethau cyhoeddus yn ystyried anghenion y cymunedau hyn wrth iddynt fynd ati i gynllunio cydnerthedd a darpariaeth o ran Covid-19 yn eu hardaloedd lleol.

Mae Llywodraeth Cymru'n rhoi'r cyngor canlynol:

- Er budd iechyd y cyhoedd, ni ddylai awdurdodau lleol, yr heddlu na thirfeddianwyr eraill droi gwersylloedd diawdurdod allan, os nad oes risgiau enbyd a helaeth i ddiogelwch y cyhoedd yn deillio o barhad y gwersyll. Mae'n hanfodol cynnal asesiadau llesiant cyn cymryd unrhyw gamau i adennill meddiant.

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Gohebiaeth.Jane.Hutt@llyw.cymru
Correspondence.Jane.Hutt@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- Dylid darparu cyfleusterau glanweithdra i'r rhai sy'n byw mewn gwersylloedd, ynghyd â negeseuon iechyd y cyhoedd ynghylch sut i atal Covid-19 rhag lledaenu.
- Pan fydd pobl yn byw yn barhaol mewn parciau carafannau neu'n aros mewn parciau carafannau fel preswylfeydd dros dro lle nad yw eu prif breswylfa ar gael, gallant barhau i wneud hynny. Nid yw'r gorchymyn i gau parciau carafannau'n cynnwys safleoedd Sipsiwn a Theithwyr. Mae canllawiau (Saesneg yn unig) ynghylch cau parciau carafannau ar gael yma:
https://gov.wales/sites/default/files/publications/2020-03/coronavirus-guidance-for-holiday-park-owners-and-operators_2.pdf
- Rydym yn disgwyl y bydd rhai aelodau o'r cymunedau Sipsiwn a Theithwyr wedi bod yn byw ar barciau carafannau gwyliau, a fydd wedi cau erbyn hyn. Mae'n annhebygol y bydd unrhyw leiniau gwag i'w cael ar safleoedd awdurdodau lleol na safleoedd preswyl preifat, felly mae perygl y bydd rhai teuluoedd Sipsiwn a Theithwyr wedi'u gadael mewn sefyllfa lle nad oes ganddynt unman i leoli'u carafannau yn gyfreithiol. Mae'n hanfodol bod tiffeddianwyr yn ystyried hyn wrth benderfynu sut i ymateb i wersylloedd.

Mae'r elusen Friends, Families and Travellers wedi cyhoeddi canllawiau (Saesneg yn unig) sy'n darparu gwybodaeth ddefnyddiol ychwanegol ynghylch y mater hwn.

<https://www.gypsy-traveller.org/news/covid-19-guidance-for-supporting-people-living-on-traveller-sites-unauthorised-encampments-and-canal-boats/>

Maen nhw hefyd wedi cyhoeddi canllawiau wedi'u bwriadu'n uniongyrchol ar gyfer Sipsiwn a Theithwyr. Mae'n hollbwysig fod gwybodaeth a chynghor ynghylch hunanynysu ar gyfer pobl sy'n byw ar safleoedd Sipsiwn a Theithwyr yn hawdd ei gael i'r gymuned. Mae'r cynghor ar gael ar fformat sain hefyd (Saesneg yn unig):

<https://www.gypsy-traveller.org/advice-section/guidance-for-gypsy-traveller-and-liveaboard-boater-communities-on-coronavirus/>

Bydd Llywodraeth Cymru hefyd yn gweithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru i ystyried sut y gallwn ddarparu cynghor ychwanegol ynghylch Covid-19 i Sipsiwn a Theithwyr sy'n byw ar safleoedd awdurdodedig, ar ymyl ffyrdd ac mewn gwersylloedd diawdurdod.

Rydw i'n ymwybodol fod llawer o Awdurdodau Tai Lleol wrthi'n cynllunio'r cylch nesaf o Asesiadau Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr. Mae'n bwysig nad oes unrhyw waith maes yn cael ei gynnal ar gyfer yr asesiadau hyn tra bo cyfyngiadau Covid-19 ar deithio a chysylltu yn parhau i fod ar waith.

Efallai eich bod yn gwybod ein bod yn ariannu timau Cydlyniant Cymunedol ym mhob rhan o Gymru i sicrhau bod cyrff cyhoeddus yn gallu monitro tensiynau yn eu cymunedau ac yn gallu darparu ymatebion polisi cynhwysol. Ni fydd y gwaith hwn yn dod i ben yng nghanol yr argyfwng hwn. Mae'n hanfodol fod awdurdodau lleol yn defnyddio eu Cydgysylltwyr Cydlyniant Cymunedol i sicrhau bod camau a gymerir mewn ymateb i Covid-19 yn cynnwys cymunedau lleol a ymleiddiwyd ac rydw i'n eich annog yn gryf i wneud hynny. Mae rhestr o gysylltiadau i'w chael ar waelod y llythyr hwn.

Mae Llywodraeth Cymru yn cymryd pob cam posibl i baratoi Cymru ar gyfer Covid 19 – rydym yn gweithio gyda'r tair gweinyddiaeth lywodraethol arall ar draws y DU, a chyda'r gwasanaethau cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector yng Nghymru i gynllunio'r ymateb i'w effaith a'r cymorth a fydd ar gael. Mae'r GIG yng Nghymru yn gweithio'n galed ac yn paratoi i ofalu am bobl a fydd yn ddifrifol wael oherwydd y feirws hwn, ac i roi triniaeth iddynt.

I gael y cyngor a'r wybodaeth ddiweddaraf, ewch i wefan lechyd Cyhoeddus Cymru:
<https://icc.gig.cymru/pynciau/gwybodaeth-ddiweddaraf-am-coronavirus-newydd-covid-19/>

I gael gwybod beth yw'r datblygiadau a'r cyngor diweddaraf o ran Llywodraeth Cymru, gallwch fynd i'n tudalen bwrpasol yma <https://llyw.cymru/coronafeirws>

Os oes unrhyw rai'n dymuno gwirfoddoli i gynorthwyo mewn unrhyw ffordd yn ystod y cyfnod hwn, gallant un ai gysylltu â'u Cyngor Gwirfoddoli Cymunedol lleol neu gallant gofrestru drwy Gwirfoddoli Cymru - <https://volunteering-wales.net/vk/volunteers/search.htm?lang=CY> (Mae'r wefan hon nawr yn cynnwys categori penodol ar gyfer Covid-19 (y Coronafeirws) a chyfleuster chwilio termau).

Os oes ar unigolion angen cefnogaeth ychwanegol iddyn nhw'u hunain oddi wrth wasanaethau gwirfoddol, mae modd iddynt gysylltu'n uniongyrchol â'r Canolfannau Gwirfoddoli yn eu hardal. Mae'r manylion cyswllt ar gael yma:
<https://thirdsectorsupport.wales/cy/cysylltu/>

Ni ddylai neb orfod goddef rhagfarn na throedd gasineb ond, yn drist iawn, rydyn ni'n clywed bod enghreifftiau o hynny wedi cynyddu dros yr wythnosau diweddaraf. Rydyn ni'n annog pobl i roi gwybod am unrhyw ddigwyddiadau o'r fath. Os oes unrhyw un yn gweld unrhyw ymddygiad bygythiol, neu os ydynt yn ymwybodol o ddigwyddiad felly, gallant adrodd amdanynt drwy gysylltu â'r heddlu neu'r Ganolfan Genedlaethol ar gyfer rhoi Cymorth ac Adrodd am Droseddau Casineb, sy'n cael ei rhedeg gan Cymorth i Ddiodefwyr, Cymru.

Mae gan Cymorth i Ddiodefwyr staff a gwirfoddolwyr sydd wedi'u hyfforddi yn y maes sydd â'r gallu i ddarparu cymorth pwrpasol i bobl sydd wedi profi enghraifft o gasineb. Mae'n bosibl cysylltu â nhw ar y ffôn neu drwy anfon e-bost. Mae'r gwasanaeth yn rhad ac am ddim, mae'n gyfrinachol ac mae ar gael 24 awr y dydd a 365 dydd y flwyddyn.

Gallwch ffonio'r gwasanaeth ar: 0300 3031 982 neu drwy anfon e-bost at:
Hate.CrimeWales@victimsupport.org.uk neu <https://www.reportheate.victimsupport.org.uk/>

Rhaid inni beidio â gadael cymunedau lleiafrifol ar ôl wrth fynd ati i drefnu camau i gyfyngu lledaenu'r haint hwn, ac mae fy nhîm wedi ymrwymo i gryfhau cydnheredd lle bo'r angen. Ar hyn o bryd, rydyn ni'n ystyried nifer o ddulliau y gallwn eu defnyddio i gefnogi Cymunedau Sipsiwn a Theithwyr yng Nghymru ac rydyn ni'n gwerthfawrogi unrhyw sylwadau neu syniadau ynghylch y modd mwyaf effeithiol y gallwn wneud hynny.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau, neu wybodaeth a all lywio penderfyniadau ac ymatebion priodol mewn perthynas â Covid 19 a'r effaith ar eich timau ac ar y Cymunedau Sipsiwn, Roma a Theithwyr yng Nghymru, mae croeso ichi gysylltu â mi a fy nhîm drwy flwch post y Gangen Cydraddoldeb - CangenCydraddoldeb@llyw.cymru

Yn gywir,

Emma Bennett
Pennaeth Cydraddoldebau
Llywodraeth Cymru

Rhestr Gyswilt ar gyfer Cydgysylltwyr Cydlyniant Cymunedol.

Rhanbarth	Cydgysylltydd
Cwm Taf - Merthyr Tudful - RhCT	Rachel Hassett - Rachel.Hassett@merthyr.gov.uk 01685 725255
Caerdydd a'r Fro - Bro Morgannwg - Caerdydd	Sian Sanders - Sian.Sanders@cardiff.gov.uk 02920 873493
Dwyrain Gwent - Casnewydd - Sir Fynwy	Heather Powell - heather.powell@newport.gov.uk 01633 210446
Gorllewin Gwent - Caerffili - Blaenau Gwent - Torfaen	Chris Hunt - christopher.hunt@torfaen.gov.uk 01495 766097
Y Canolbarth a'r Gorllewin - Sir Benfro - Sir Gaerfyrddin - Ceredigion - Powys	Kay Howells - KLHowells@carmarthenshire.gov.uk 01267 224453
Y Gogledd-ddwyrain - Wreccsam - Sir y Fflint - Sir Ddinbych	Emily Reddy - Emily.Reddy@wrexham.gov.uk 01978 292271
Y Gogledd-orllewin - Ynys Môn - Gwynedd - Conwy	Tony Jones - tonyjones@anglesey.gov.uk 01248 752816
Abertawe (Bae'r Gorllewin) - Castell-nedd Port Talbot - Abertawe - Pen-y-bont ar Ogwr	Riaz Hassan - riaz.hassan@swansea.gov.uk 01792 635251